

СТ А Н О В И Щ Е

по конкурс за заемане на академичната длъжност "професор" в областта на висше образование **5. Технически науки** по професионално направление **5.5. "Транспорт, корабоплаване и авиация"**; научна специалност "Динамика, балистика и управление на полета на летателни апарати" (Проектиране и изпитване на **безпилотни авиационни системи**).

Обявен за нуждите на секция "Аерокосмически системи за управление" към Института за космически изследвания и технологии към БАН в Д.В. бр. **35/15.05.2015**.

Кандидат: **доц. д-р инж. Димо Иванова Зафиров**

Член на научното жури: **доц. д-р инж. Богдан Колев Гаргов**

1. Обща характеристика на научноизследователската и научно-приложната дейност на кандидата

Научноизследователската и научно-приложната дейност на кандидата са в областта на:

- външна балистика;
- проектиране на летателни апарати (включително и безпилотни);
- разработване на техническа документация за сложни технически системи;
- динамика на полета и управление на полета на безпилотни самолети;
- симулации на полета на безпилотни самолети;
- експериментални изследвания на безпилотни самолети;
- изследване на перспективната аеродинамична схема съчленено крило.

Общият брой на работите, с които кандидата участва в конкурса са: 1 учебник и 2 учебни помагала в областта на проектиране на летателни апарати, 12 публикации равностойни на монографичен труд и 20 публикации извън тези за монографичен труд. Учебникът е равностоеен на монографичен труд. От публикациите 14 са отпечатани в рецензирани списания, от които 3 с импакт фактор, а останалите са представени като доклади на конференции с международно участие и отпечатани в сборници. Всички

материали са в областта на настоящия конкурс. От представения списък на научни трудове 10 са самостоятелни, а останалите 22 - в съавторство.

Участвал е основно като ръководител в над 30 международни, национални, университетски и ведомствени договора.

Има 5 издадени патенти, 4 от които са внедрени в продукти на отбранителната промишленост.

Член е от 2007 година на Американския институт по аеронавтика и астронавтика (AIAA), като е участвал в организирани от него конференции, на които е изнасял и публикувал доклади.

Водещ одитор е на системи за управление на качеството по ISO 9001.

2. Научно-преподавателска дейност

Димо Зафиров работи от 1974 г. до 1984 г. като научен сътрудник III-II степен в НИТИ Казанлък. От 1984 до 1986 г. е научен сътрудник I степен в НПП "Авиационна техника" Пловдив. От 1986 г. до 1999 г. е главен асистент, а от 1999 г. досега е доцент в ТУ-София, филиал Пловдив. През 1990 г. защитава дисертация за научна и образователна степен "доктор".

През академичните 2011/2012, 2012/2013 и 2013/2014 г. доц. Зафиров е провел 452 часа, а през първия семестър на учебната 2014/2015 г е водил 132 часа лекции. по дисциплините: "Проектиране на летателните апарати", "Компютърни методи за инженерни изследвания", "Авиационна екология", "Проектиране на самолети", "Производствен мениджмънт", и "Промислен мениджмънт" (на английски език). Той е един от основателите на създаването през 1986 г. на специалност "Авиационна техника и технологии" в пловдивския филиал на ТУ-София. Ръководил е над 100 дипломанта и на един успешно защитил докторант по научната специалност "Проектиране и конструиране на пилотирувани и автоматични летателни апарати". В момента е ръководител на 4 докторанта в научните области "Проектиране и конструиране на пилотирувани и автоматични летателни апарати" и "Динамика, балистика и управление на полета на летателни апарати".

Участва в Европейския семинар за обучение на специалисти по проектиране на летателни апарати (EWADE).

3. Основни научни и научно-приложни приноси

3.1. Монографичен труд

3.1.1. Научни приноси

Създаден е математичен модел на вертикално излитащ и кацащ безпилотен самолет с електрически двигател и са извършени симулации за апробацията му [1.1]. Разработен е модел на движението, съставен от вертикални, хоризонтални и преходни участъци, като се отчитат действащите във всеки един момент сили и инерционните моменти на летателния апарат.

3.1.2. Научно-приложни приноси

Изследвана е маневреността на безпилотни самолети със съчленено крило [1.4, 1.5, 2.18, 2.19]. Доказани са предимствата, които има самолет със съчленено крило по отношение на маневреността, в сравнение с останалите балансировъчни схеми.

Извършени са научни изследвания за класификация, проектиране, изработване и изпитания на серия от безпилотни самолети със съчленено крило [1.2, 1.3, 1.5, 2.6]. Извършена е класификация на самолетите със съчленено крило, която позволява да се генерират и анализират различни варианти. Проектирани, изработени и изпитани са безпилотни самолети със съчленено крило, които имат рационални основни параметри.

Създаден е модел на маневрена диаграма на вертикално излитащ и кацащ самолет със съчленено крило [1.5, 2.2]. Маневрената диаграма на вертикално излитащ и кацащ самолет със съчленено крило показва, че той притежава много по-добри експлоатационни характеристики от самолетите с други балансировъчни схеми.

Разработени са математически модели за движение на автономни безпилотни самолети и са извършени полетни изпитвания за тяхната валидация и верификация [1.1., 1.2, 1.7, 1.9, 2.2].

Създадени са методики за определяне на аеродинамичните коефициенти и за аеродинамична оптимизация на безпилотни самолети със съчленено крило [1.12]. Разработени са методики на базата на вихрови и панелни методи за определяне на аеродинамичните характеристики на проектираните летателни апарати.

3.1.3. Приложни приноси

Създадена е методика за определяне на инерционните моменти на безпилотни самолети със съчленено крило [1.6.]. Анализирани са разликите между съществуващите методи за определяне на инерционните моменти на плътни тела и на самолети, които имат големи демпфиращи моменти и имат присъединени маси, които за резултат от

въздуха, намиращ се в кухите им обеми. Създаден е стенд и са проведени изпитвания за определяне на инерционните моменти на изработените летателни апарати.

Установени са зависимости между характеристики и основни параметри на безпилотни самолети със съчленено крило [1.1, 1.2]. Анализирани са новите възможности, които предлага тази балансируваща схема при непосредственото управление на аеродинамичните сили.

3.2. Публикации извън монографичния труд

3.2.1. Научни приноси

Предложени са метамоделни за мултидисциплинарна оптимизация на безпилотни самолети със съчленено крило [2.16] като са анализирани методите за мултидисциплинарна оптимизация и са разгледани предимствата и недостатъците на различните видове метамоделни.

3.2.2. Научно-приложни приноси

Разработен е алгоритъм за избор на крилен профил на вертикално излитащ и кацащ електрически самолет [2.3]. Изследвани са аеродинамичните характеристики на съчленено крило посредством методите на изчислителната аеродинамика и чрез анализ на експериментални данни. [2.8, 2.9, 2.10, 2.11, 2.13, 2.14]. Алгоритъмът позволява постигането на отлични летателно-технически характеристики на проектираните самолети.

3.2.3. Приложни приноси

Предложен е алгоритъм за интеграция на автопилот със безпилотен самолет със съчленено крило [2.15]. Определени са коефициентите, които се задават като входни данни в автопилота, при известни геометрични параметри на самолети със съчленено крило.

4. Значимост на приносите за науката и практиката

Научните, научно-приложните и приложни приноси на кандидата са със значимост за науката и практиката. Те напълно отговарят на изискванията за заемане на академичната длъжност професор. Признавам представените в справката приноси и считам, че те доказват с нови средства на съществени нови страни в съществуващи научни проблеми и теории, както и създаване на нови класификации, концепции, методики, алгоритми, модели и методи за изследване.

5. Критични бележки и препоръки

Независимо от отличната оценка, която може да се даде на педагогическата работа и на научната и приложна продукция на кандидата ще отбележа следните препоръки:

– на базата на извършената теоретична и експериментална работа по аеродинамичната схема съчленено крило в следващи публикации да се предложат зависимости, които да се използват при проектирането им;

– да се направят публикации, свързани с проектирането на БЛА за изпълнение на конкретни мисии.

6. Заключение

Поради изброените достойнства на научните трудове, научната, приложната и педагогическата дейност на доц. д-р инж. Димо Иванов Зафиров, считам за напълно обосновано той да заеме академичната длъжност "професор" в секция "Аерокосмически системи за управление" на ИКИТ – БАН по научната специалност "Динамика, балистика и управление на полета на летателни апарати" (Проектиране и изпитване на безпилотни авиационни системи).

27.07.2015 г.

Пловдив

Изготвил становището: ...

/доц. д-р инж. Б. Гаргов/

ВЯРНО С ОРИГИНАЛА

